

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ivlii Cæsarisi Scaligeri Epistolæ & Orationes

Scaliger, Julius Caesar

Lugduni Batavorum, 1600

Scaliger Attico S. LXII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70455)

valetudinem : non posse constare philosophiam meam , nisi velim carere bonis partibus: nisi velim sanguine liberorum meorum, nobilium filiarum, fures saginari. Nimio plura scripsi, quam decreueram. Vnico absolui potuit totum hoc. Apud eum, qui mihi multis, maximisque esset obnoxius beneficiis pluris fuisse nolle posse, quam debere voluisse. *** Non esse mirum, si exangues sunt historiae, in quibus tantum sit effusum sanguinis : sed portentum enorme esse, in quibus tam robusti exercitus . ineptæ sunt, pueriles sunt, semibarbaræ sunt, ineruditæ sunt. *** Qui emptam haberes ad nocendum potentiam, non potuisti eam meis beneficiis commutare. Neque enim vel amouere vel cedere nisi pecuniæ, vnde creata est, potest.

Reliqua desiderantur.

SCALIGER ATTICO

S. LXII.

N VLLÆ vnquam vel tuæ vel alius cuiuspiam ad me allatæ sunt literæ, quæ mihi fuerint commodiores, atq. propterea gratiores. Nam præterquam quod erant, vt omnia tua solent, disertissima, no-
ua me

ua me ac diuina compleuerunt sapientia: toleranda esse furta, atque etiam laudanda, si & Deus iubet alibi, quam hic, & quærere thesauros & comparare: si nos propterea faciunt Zenones, atque etiam imbuunt Epicurorum fortitudine animos nostros, sua sane natura fluidos, attentos ad rem, ad virtutem imbecillos. Te vero non solum in diuinis præceptis istis versari consueuisse, vt doceres nos: sed etiam vt ostenderes exemplo, non persequutum iniurias, non repetisse, quod surreptum fuerit ex patrimonio tuo. Cæterum si neq. eloquentia tua meam potest emendare barbariem, neque adduci possumus, vt credamus id ad rem facere, qua de agitur, frustra & abs te dici hæc, & a me audiri arbitror. An tu si furto sublata, quæ sita, repetita recipere non potuisti, animû præterea non adiecisti: non a me idem factum iri putas? Non comparabo affectus meos brutos cum tua modestia. hac tamen in parte etiam bruta idem facere intelligo, cum quæ nequeunt assequi, non requirunt. At si tua opera fieri potuit, vt totos admodum trecentos nummos recipere potuerim, cui vnde quinquaginta modo libellæ redditæ fuerint: qui amplius quinquaginta ad ius meum persequendum e miserrimis

N s atque

atque strigosissimis oculis excusserim.
 Hoc iam eo spectat, ut æquo animo fer-
 res, quod auferre non poteras: ego quod
 a popularibus illius impudicissimæ pestis
 auferre poteram, nec sum consequutus,
 in mea animi veteri æquitate animorum
 nouam æquitatem ferre non possim. Al-
 latis captis, in quibus res erant meæ om-
 nes, propterea quod non fuisset omnium
 expressa confessio (o Dii immortales) me-
 cum decidit iure suo, quod ex iudicio ia-
 ctabat. Etiam minata est, si mutiremus.
 Honestissimæ, sanctissimæ faminx vxor-
 i meæ contumelias dixit, fustuario di-
 gnas. Me vidente mea sibi habuit, abstu-
 lit. Hoc si quis Deus præcepit in suis The-
 sauris: mirum quem nos Deum habeamus:
 qui putabamus Dei sequutum sapientiam
 Regem opt. max. cum edixit: *Fures do-
 mesticos patibulo pœniendos.* Illa in choreis,
 vestium nitore conspicienda ante fores
 meas obambulat, elatis ceruicibus, san-
 guine meo rubicunda: ego mærore palli-
 dus, atque indignitate rei stupidus miror,
 quodnam fatum me ad hæc contume-
 lias reseruauit. Tu tamen negas esse for-
 tis viri. Ego vero aio, eum, qui meos car-
 nifices pene laudat, esse perinhumanum.

Om-

Omnia tamen hæc parui facerem nisi mihi scripsisses, mihi hoc esse deuorandum. Nescio an Academia doceat homines animorum abiectam humilitatem. Cruda hæc in pectore meo gestanda censeo: neque vllum esse in toto terrarum orbe igne, qui ea parare possit ad concoctionem meam. Neque ringimur tamen: propterea quod in vita hominum, quod mutare nequeas, corrigere velle, extremæ dementiæ esse abitor. Et non sine magna causa, quod actum est, ab optimis, atque sapientissimis actum puto. Non doleo eius liberationem: non tam sum hebes, quin intelligam me vestra iura non intelligere. Illud doleo me mea non recepisse, quæ etiam nunc extant in vfu nequissimæ atque furacissimæ lupæ, atque voluptatibus. Id accidisse doleo, quia non est illud absolutum iudicium. Non enim iussum est, vt de sequestris furtorum quereretur. Tamen si Deus ille tuus iubet hoc, ignoscendum mihi fuit ignaro illius diuinitatis, si nouo quodam iure, atque solis bonis explorato, communia essent omnia, etiam hostibus, atque furibus. Quemcunq. in angulum ædium aliquis e familiaribus sese confert, noua inuenit veterum vestigia. In festo Georgiano pro foribus meis publice

ce professa est furtum quoddam pecunia-
rium, quod exprobraret alteri ancillæ, tan-
quam conscix, atq. participi. Centum ade-
rant ciues, aut plures. celebritas enim prope
domum nostram in vico est, ad quam sese
visendam contulerat de nobis, quod & fe-
cit, luculente triumphatura. Exprobranti-
bus multis audaciam, atque impudentiam:
pœnitet me, inquit, quicquam illis in ædi-
bus reliquisse. Si enim, vt nunc est, mihi
tunc nota fuisset humanitas atque benigni-
tas Dominorum, aliter sese res haberet. Pro-
fecto flerent etiam, quod dolent isti. Sed
vrit eos; quod & carent iis, quæ habeo: &
frustra in vanissimum huius vrbis iudicium
prodegerunt. Hæc neq. concoquimus nos,
neque sorbemus, viri fortes, atque nobiles:
sed neque concoquet Deus, apud quem
mala facinora non leuantur indulgentia,
sed grauantur accessione peruersitatis. Ais a-
me itum ad lucellum, vbi per valetudinem
liceret. Neque vllius itionem improbo, &
meam probo, quæ maximis illustrissimisque
viris, vt aiunt ipsi, salutem attulit. Neque
lucrum exciuit, quod multis dependi de
summa, quam offerebant: & immania sala-
ria contempsi, neque exiui. Et hoc erit,
quod grauet obiectionem tuam. Si multum
labora-

laboraui, vt ne deessem meis: laborem frustra susceptum indignor, si eius ope bonis partis alius fruatur: si alius vt fruatur, in culpa est is, qui vti fruere, certus auctor esse debuit. Non adfui. Non inſto. Non corporis præſentia exhauritur officium amicitiaẽ ſemper. Quam adeo ſanctè cultam iactas, an etiam idem & colere & deſerere autumas? Non eſt laqueus parandus. Non peto, ſi non licet. at etiam ſi non petam, non licet parere legibus, & abſoluere fures licet? Quis non videt te eſſe in ea ſententia, vt eam iudices apud Deum innocentem? Id enim Deum iubere dicis. Cæterum iſti religioni illam quoque addendam cenſeo. Condemnandum me, vt cum male parta, quibus ſplendide epulatur, abligurierit, par victus ratio a me ſuppeditetur. Sic ablata fuerit ab animo furtis aſſuecto (in aliis enim item deprehenſa bis eſt) occaſio ſurripiendi. Atque iis iuſſibus & ego diuinus euafero, qui ſum *σείπνερος*: & illa proba, ſi qua vltro accipiat, non ſit coacta ſurripere. O me beatum, ſi tantorum bonorum exiterim cauſa? De tua nobilitate quid? Nonne ego ſemper ita ſenſi? Nonne ignobilitatem meam ſentio, nonne ſeruitutem, ſi mihi bolos iſtos deuorandos iubes? De Tyranni-

Tyranni-

Tyrannide non laboro. vilium hominum
 exprobratio hæc: Suiensis cuiuspiam, aut
 Veneti, aut Liguris. Alanus ab vniuersa pro-
 uincia præfectus est omnibus copiis aduer-
 sus Attilam. Ille primus urbem instaurauit
 concrematū. illi vrbs detulit principatum.
 Omnes deinde a populo semper electi sunt.
 Eorum magnitudinem ad meas sordes atq.
 infelicitatem nihil volo pertinere: ad metum
 infortunium tuam magnitudinem spectare
 decuisse. Id si non procurasti, quis curabit?
 si præteristi, quis vindicabit? si dissimulasti,
 quis exprobrabit? Hoc est, quod in literis di-
 cebam meis, non quod obtendis, debere
 te refarcire damna mea. Quis huc fuisset fu-
 ror meus? Nihil enim debebas mihi præter
 gratiam, atque potentiam, qua vales pluri-
 mum, si tibi adhuc habes, neq. persoluisti.
 dices me in Hippocratis insomniis expa-
 scatum. Nescio an eleues illorum commen-
 tatorum excellentiam: quasi nihil aliud ibi
 sit, quam insomnia, somniculosi, atque
 oscitantibus in apicibus quibusdam nescio
 cuius ostentatorix eruditiunculæ somnia
 illa sunt: experrectis in Philosophia, non so-
 lum vigilix, sed etiam excubiæ. Hactenus
 tamen omnia abs te diuinitus. Illud vnum
 miror quid exciderit ex ore tuo: afflictis in
 rebus

rebus tuis ne ullam quidem meam commendatiunculam prodiisse, quæ te in periculo capitis subleuaret. An cum tanto post tempore in animo tuo tecum gestaris hanc offensionem, parem impræsentia gratiam reponere voluisti? Non putabam viros Dei plenos iniuriarum meminisse. At tu quinto. sextoue post anno ex miserrimo fomite inferioriorem flammam excitasti. Quanquam quid, aut cui hæc obiicis? Ad quem ego Tolosam, aut in aulam scriberem, qui non auribus lupum, vt aiunt, sed fortunam meam summis dentibus vix retineo. Cuius miseria te flectere non potuit, eius precibus tua miseria Tolosanas decurias flectere potuisset? Scilicet quod amicus, vt sancte profiteretur, noluit, vellent ignoti, auscultare peregrinum, ignotum, ignobilem. De tua fama, quod scribis, integram, sinceram, boni, probique: equidem ita sensi semper, neque muto factum. Quod ais te non ambire eloquentiam, aut eruditionem: verbo nimis vteris religioso. si non ambis, recte facis. si non speras, an sapienter tantam operam in vtraque posuisti? Quare neque abs te negligi æquum est, neque tibi, tantus vir, istam feceris iniuriam, cuius ne nos quidem immunes esse posse video. Qui te tantopere

ac merito quidem laudari: tanta de te
 scripserim: haberes in hac tui animi abie-
 ctione me primarium vindicatorem, si
 possem: si non possem, suasorem saltem,
 ut ne nostra iudicia falleres tam impor-
 tune. Haud ista sola epistola me identi-
 dem bonum virum appellas: nescio an tan-
 quam Dauum ille, aut Sosiam. Virum equi-
 dem me sentio: bonum nego: bonus vir, in
 vocandi casu nunquam fui, nisi tuis in epi-
 stolis. Germanus autem Prometheus, aut
 Promethei quare sim, fateor me nescire. Si
 non sum Prometheus, Epimetheum me fe-
 cisti tu. neuter posthac fuero. nam neque
 prudentiæ ullus est relictus locus, ubi po-
 tentia dominatur. Epimetheus ne sim, ca-
 uebo. non enim sperabo quicquam. Quod
 vero rogas, quid tibi accesserit ex amicitia
 mea: *ἔτι καὶ ἀθήναζε, καὶ παύλιω.* An te fece-
 rim illustrem? fortasse credet aliquid poste-
 ritas iudicio de te meo, quod nequaquam
 tute ei persuaseris. ne putes eundem esse
 Senatorem viuentem, & scriptorem mor-
 tuum. Vides quot belluæ non solum aduer-
 sum me, qui non sum ciuis reipublicæ lite-
 rariæ, sed etiam aduersus diuinos viros at-
 tollunt cornua? Et habes tuos Zoilos. Par-
 tim palam ausi sunt: alii clam obtrectunt.

Sunt

Sunt qui magno nominis nostri periculo cum aliis comparēt. Quo minus & tua mihi, & mea tibi contemnenda, ut facis, sit commendatio, nisi penitus nihil eum esse putamus, qui pro nobis causam dicat. Non ambio, inquis. Ne hoc dicas. sed illud: non scribo, inque. Qui ergo scribis, scriptores ne floccifeceris. Noui quantum valeas eloquentia atque infinitarum rerum cognitione. Dices: Mole mea sto. Audio, video, credo, scio. Qui tamen tam parui facias amicitiam meam, habeas doctissimū, diligentissimum, maximæ atque inexhaustæ doctrinæ antagonistam, magnopere ad magnitudinem tuam facere arbitror, si deponas hunc contemptum mearum virium in communi omnium vicissitudinum consideratione. Rogas, an te fecerim Senatorem? utinam fecissem. bonis meis, in meis oculis, non frueretur impudica fur, quam cur non oderis, quæ tanti mali causa fuerit, ut amicitiam nostram violatam conquerar, nescio. Habeat illa mea, maledicat, conuicietur, insultet, coronetur. Causa est harum velitationum. & impune de utroque triumphabit? Credo si ob alia furta, (nam quid aliud immanis ille furor impunitus moliatur) tracta fuerit in iudicium, ne utiquam orabit, ut

O

nomen

210 IULII CÆSAR. SCAL.

nomen tuum ex albo deleatur. Rogas, an te fecerim eloquentem? Non feci: & melius atque purius fortasse loquerere. Non enim Romane loqueris, ne tibi imponas. Rogas, an amicitia mea tuum auxerit patrimonium? Quid tibi cum accremento vlllo fortunarum tuarum, qui meæ tenuitatis, atque exiguitatis damna, meæ dignitatis iacturam mihi non solum ferendam, sed etiam probandam, sed etiam laudandam putas? Habeam mihi Plutarchi libellum, inquis. Habebo, postquam iubes: & cum illo tuo comparabitur aliquando, quem tibi in tertia ante hanc epistola, tua opera Latinum pollicere. In tuo ære esse scribis. Id vt credam faciunt innumeri Atticisimi tui tuis in epistolis inserti passim, etiã in penultima, etiam in hac postrema: qui posteaquam cum aliqua bona versione conferentur, illico vel Græcarum literarum candidatis constare poterit, ex hac tam bona officina, tam absolutum opus prodiisse. In extremo erat epistola tua valde sollicita de meo nomine. Vereris enim, ne me mortuo percant monumenta mea. Maacte virtute. Quod mihi exprobras, id tibi, vt exprobraretur, ere tua fuisset sane. Quin, inquis, emittis in lucem? quid domi contines? Hem,
mi

mi Attice, hoc solum tota in epistola tua vere amici fuit. Nam quod tute facis, exemplo tuo ut faciam, suades mihi. Erat in summis labris fabella: sed non est apud animum infensum iocandi locus. Dicam aperte. Quod possum, facio. Vires meas metior. An non vides modestiam meam? Indigna luce puto. non edo. tuorum similia si essent, simili fato ederentur. Non retractavi mea. nollem edita, quæ in manibus hominum versantur, prava sunt, distorta sunt, vana sunt, barbara, nequam, nihil. Nonne præstabat ea cû blattis, quam cum invidis, pædagogis, ignaris laruis colluctari? Etiam memini tuum iudicium de meis ultimis libellis ad Caumontium. At eorum similes, o bone atque magne Heros, non vidisti. Diuino quid in illis te offenderit. Illud ideo scripsi, ut esset crux iis, quos designare nunc verbis nolo. Quos nunc habemus in manibus, tres ætates oportet vivere farinarios istos mures, si sese profitentur acturos criticæ. Videbimus, inquis, disertum, eruditum, nihil ignorantem. Non defendam causam meam. ἡ ἑαυτοῦ enim est. ipsa sese, si vult; si meretur inquam, ipsa sese tueatur. si non est merita, quod merita est, dispereat. candidis tamen scripta sunt, non

asperitatis dissimulatoribus. Puto igitur a te meos mores designatos, cum diceres te mirari, quid esset, quod quidam videri, quam esse docti mallent. Qui sint illi, an scias, nescio: ego vero non ignoro thyma per alienos labores rapta carpentes. Et audes exprobrare mihi verecundiam meam, quam equidem haud velim cum vniuersa literaria gloria commutare. Quod quaeris sic, an tibi vni permissum in nos debacchari, non vnus de te ad te scribo. scripsere item complures. idem sentiunt multi maximique viri, me sedulo, fideliter, amice, officiose, per Deum immortalem, etiam hodie vociferante. Non sum Baccha, neque Bacchi. Caesar sum. Scalanus sum, vir integerrimus sum: innocentissimus sum: constantissimus sum: abstemius sum, fortasse etiam non ignarus multarum scientiarum: plurimarum linguarum scientissimus sum, etiam inuitis inuidis, malignis, atque asperis animis. Tu tamen negas. Aisque te deierare velle, ac posse, mihi fibulam illam ignorari. Si non ignoras, inquis, profit. Non ignoro, vir doctissime, non ignoro neque illam, neque quicquam, quod ab animo hominis mortalis queat vel complecti, vel concipi de Pyramidum natura. Tu tamen tua epistola negabas.

gabas. Addideris, quæ præterea tibi nota sunt. Admirabimur, non inuidebimus: laudabimus, non contemnemus: gratias agemus, non dissimulabimus. Profit, inquis. At obfuit. Vt Dii Deæque omnes, Iupiter *Θις* *Ζεϋς* perdat & fibulam, & Epicurum, & furē, & quicquid potuit Erinnyum faces subiicere voluntatibus nostris, ut in eo rogo, in quo curæ meæ debuerunt, amicitia nostra conflagraret.

EIDEM. LXIII.

ET SI neque malignitati tuæ, quæ per multa alia mala facinora perpetrare parata est, iniuria mea, neque dolor, qui propter ignobilitatem tuam in contemptum atque indignationem mutatus est, iniuriæ; neque vlla in me dicendi vis horum minimo par esse potest, tamen *** vocem hanc libertatis meæ testem relinquere volui posteritati.

* * *

Patent aures contumeliis vestris, fortunæ lapidationibus, pectora iniuriis, dignitas iniquitati.

* *

Redde Regi sacramentum, & absolue nocentem.

O. 3

nocen-